

“REFORM”UN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE ENCÜMENLERİNE ETKİLERİ ve İŞLEVLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Umut ÜZMEZ

Zonguldak Karaelmas Üniversitesi

Çaycuma Meslek Yüksekokulu

Öğretim Görevlisi

E-posta: umut_uzmez87@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, “reform”un, büyükşehir belediyesinin bir organı olan büyükşehir belediye encümeninde meydana getirdiği değişiklikleri ve bunların etkilerini ele almak; “reform” sonrasında encümenine dair yapılan tartışmaların ışığında, encümenin halen -bir karar organı mı, yoksa bir yürütme organı mı olduğu yönündeki- tartışmalı niteliğini ve yürütmedeki işlevlerini sorgulamak ve değerlendirmek; “reform”un encümenler açısından eksikliklerinin giderilmesine ve daha da geliştirilmesine yönelik öneriler sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Encümen, Reform, Yürütme Organı.*

Alan Tanımı: Yeniden Yapılanma, Yerel Yönetimler (Kamu Yönetimi)

AN ANALYSIS ON THE EFFECTS AND FUNCTIONS OF THE "REFORM" TO THE METROPOLITAN MUNICIPALITY COMMITTEES

Abstract

The purpose of this study is to discuss the “reform” and its effects and changes on the metropolitan municipality committee which is an organ of the metropolitan municipality. After discussing the effects and changes on committee, this study aims to examine and evaluate its functions in the execution and controversial quality of the committee, is the committee a decision-making organ or an executive organ? In addition this study presents proposals to overcome deficiencies of the “reform” in terms of the committee and to develop it.

Keywords: *Committee, Reform, Executive Organ.*

JEL Code: H79.

1. GİRİŞ

Yerel yönetimlere ilişkin yasalar gerek literatürde gerekse de uygulamada yoğun bir şekilde tartışılmak ve sorgulanmakla birlikte, 2004-05 yıllarına kadar yürürlüklerini korumaktaydılar. Bu alanda uzun süredir beklenen ve “reform” olarak adlandırılabilen yeni kanuni düzenlemeler ise ancak 2004-05 yıllarında yapılabilmektedir. İl özel idarelerine ilişkin 1913 tarihli, belediyelere ilişkin 1930 tarihli, büyükşehir belediyelerine ilişkin 1984 tarihli yasaların yerlerine, yeni, Belediye, Büyükşehir Belediyesi ve İl Özel İdaresi Kanunları çıkartılmış ve bunlarla paralel başka yasal düzenlemeler de yapılmıştır.

“Reform” yasalarının yürürlüğe girmesinden itibaren, “reform”un beklentilere ne ölçüde cevap verdiği, etkileri, uygulamada karşılaşılan sorunlar, geliştirilmesi vb. tartışılmakta ve araştırmalara konu olmaktadır. Bu çalışmada da, “reform”un, büyükşehir belediyelerinin büyükşehir belediye başkanı ve büyükşehir belediye meclisi ile birlikte üç organından biri olan büyükşehir belediye encümenine etkileri üzerinde durulmaktadır. Diğer belediyeler, il özel idareleri ve mahalli idare birliklerinde de encümenler bulunmakta birlikte; bu çalışmada yapısı, görev ve yetkileri vb. ile diğerlerinden ayrılan büyükşehir belediyeleri özelinde sınırlı kalmaktadır.

Eski ve yeni kanunlar karşılaştırıldığında, yeni düzenlemelerin büyükşehir belediye encümenlerinin oluşumu, toplantıları ve çalışma esasları, görev ve yetkileri ile nitelikleri ve işlevleri açısından önemli değişiklikler getirdiği ama bununla beraber bazı eksiklikleri de taşıdığı görülmektedir. Bu değişiklikler, eksiklikler ve bunlara yönelik öneriler aşağıdaki bölümlerde tartışılacaktır.

2. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE ENCÜMENLERİ

Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye meclisi ve büyükşehir belediye başkanı ile birlikte büyükşehir belediyesinin üç organından biridir (5216/3).

2.1. Oluşumu

3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanuna göre büyükşehir belediye başkanı veya onun görevlendireceği kişinin başkanlık ettiği büyükşehir belediye encümeni; genel sekreter ile imar, fen, hukuk, hesap, yazı işleri ve personel birim başkanlarından oluşmaktaydı (3030/13). Bu yapıda büyükşehir belediye encümeninin “tek seçilmiş”, encümene başkanlık eden büyükşehir belediye başkanıydı.

Yeni yasa ile büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye, genel sekreter, mali hizmetler birim amiri ve büyükşehir belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği üç üye olmak üzere toplam 11 üyeden oluşmaktadır. Büyükşehir belediye encümenine büyükşehir belediye başkanı, katılmadığı durumlarda ise genel sekreter başkanlık etmektedir (5216/16). Süresi bitenler yeniden atanabilir ve seçilebilirler.

Yeni düzenleme ile encümende yerel halkın “seçilmiş temsilcilerine” de yer verilmiştir. Ayrıca, encümen üyesi olacak bürokratların tamamının yasada sayılmasından vazgeçilerek; genel sekreter* ve mali hizmetler birim amiri** encümenin doğal üyesi olarak sayılmış, kalan üç bürokrat üyenin belirlenmesi belediye başkanın takdirine bırakılmıştır. Belediye başkanının katılmadığı durumlarda toplantıya genel sekreterin başkanlık edeceği kesinleştirilmiştir. Encümen toplantılarına görüşülen konular ile ilgili olarak ilgili birim amirlerinin belediye başkanı tarafından oy hakkı olmaksızın görüşleri alınmak üzere çağrılabilmesi ile (5393/33) uygulamadaki fiili durum hukuki altyapıya kavuşturulmuştur.

Yeni yapıda encümen belediye başkanının başkanlığında, eşit sayılardaki seçilmiş ve atanmış üyelerden oluşan karma yapılı bir organ halini almıştır (Arıkboğa, 2008: 165).

2.2. Toplantıları ve Çalışma Esasları

Büyükşehir belediye encümeni haftada en az bir defa önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Başkan acil durumlarda encümeni toplantıya çağırabilir (5393/35). Encümen üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir. Oyların eşitliği durumunda başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Çekimser oy kullanılamaz (5393/35).

* Genel sekreterin encümenin doğal üyesi olması ve başkan katılmadığında encümene başkanlık etmesi, encümenin idari bir organ olarak düzenlenmesi (Belediye Kanunu Tasarısı, 2004: 15), genel sekreterin belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik plânına ve yıllık programlarına uygun olarak hizmetlerin yürütülmesi sağlamakla görevli olması (5216/21), belediyedeki idari rolü ve belediye hiyerarşindeki konumu ile ilişkilendirilebilir.

** İşletmeci bir belediyecilik anlayışında, stratejik planın hazırlanması ve uygulanması ile performans ölçütlerinin belirlenmesinden doğrudan sorumlu bürokrat olan mali hizmetler birim amirinin encümenin doğal üyesi olması şaşırtıcı değildir (Akbulut, 2007: 114-115).

Encümen gündemi belediye başkanı tarafından hazırlanır. Encümen üyeleri başkanın uygun görüşü ile gündem maddesi teklif edebilir. Encümen gündemindeki konular en geç bir hafta içerisinde görüşülerek karara bağlanır (5393/35).

Encümen başkanı ve üyeleri, kendileri, ikinci derece dahil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüldüğü toplantılara katılamazlar (5393/35). Büyükşehir belediye encümeninin başkanı ve seçilmiş üyelerine, 12.000 gösterge rakamının Devlet memur aylıkları için belirlenen katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir (5216/16).

Toplantı ve çalışma esasları eski durum ile karşılaştırıldığında şu hususlar göze çarpmaktadır:

- Encümenlerin her hafta en az bir kez toplanmasının zorunlu tutularak, encümen toplantıları düzenli ve sürekli bir hale getirilmiş; gündemindeki konuları en geç bir hafta içinde görüşerek karara bağlaması ile de getirilmek istenen bu istikrarlı yapı desteklenmiştir.
- Belediye başkanına, olağan toplantılar dışında encümeni olağanüstü toplantıya çağırma yetkisi tanınmıştır.
- Encümenin üyelerine de gündem maddesi teklif etme hakkı tanınmıştır. Bu olumlu bir gelişme (Bozlağan ve Can, 2009: 220) olmakla birlikte, başkanın uygun görüşüne bağlanması yönünden düşündürücüdür.
- Encümen üyelerinin katılamayacağı toplantıların kapsamı genişletilmiştir.
- Encümen başkan ve üyelerine encümendeki çalışmalarından ötürü bir ödenek verilmesi düzenlenmiştir.

2.3. Görev ve Yetkileri

Büyükşehir Belediye Encümeninin görev ve yetkileri şöyledir (5393/34):

- Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip meclise görüş bildirmek.
- Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- Öngörülme-yen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.

- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan uyuşmazlıkların (miktarı beş bin Türk Lirasını geçmemek kaydıyla) anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.
- Taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
- Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.
- Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.*

Yeni yasalar encümenlerin mülga kanunlar dönemindeki bazı görev ve yetkilerini kaldırmıştır. Belediye memurlarının atanma ve özlük işleriyle ilgili karar alma, belediyeye verilen vazifelerin ifasını temin için tenbihname çıkarma (Akbulut, 2007: 116) ve ulaşım araçlarının ücret ve tarifelerini tespit etme yetkisi (1580/83) bunlara örnek verilebilir.

“Reform” öncesi encümenlerin en önemli görev ve yetkisi ise meclislerin yerine karar alabilmeleri idi. Nitekim belediye encümeni, belediye kanunu dışındaki özel kanunlarla belediye meclisine verilen görevleri meclisler toplantı halinde bulunmadığı zamanlarda yerine getirebilmekteydi (1580/83). Encümenlerin niteliğine ilişkin esas tartışma konusu da meclisin yılda üç kez toplandığı bir sistemde encümene, böylece, karar organı olan meclisin yerine geçme yetkisi tanınmasıydı.

Encümenleri ilgilendiren bir diğer düzenleme; belediye meclisinin Danıştay tarafından feshi veya meclis toplantılarının ertelenmesi; meclis üye tam sayısının yarıdan fazlasının tutuklanması; yedek üyelerin getirilmesinden sonra da meclis üye tam sayısının yarısından aşağı düşmesi; geçici olarak görevden uzaklaştırılması hâllerinde, meclis çalışabilir duruma gelinceye veya yeni meclis

* Ruhsatsız veya ruhsata aykırı yapılar hakkında yıkım kararı ve idari para cezası vermek (3194/32, 42; 5216/11); dilencilikten elde edilen gelirin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar vermek (5326/33); 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’na göre -sadece- ödenek (harcama) gerektirmeyen ihaleleri yapmak (2886/13) vd. Sonuncu sayılan görev ile ilgili eklenmelidir ki, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çıkarılmadan önce encümen harcama gerektiren/gerektirmeyen tüm ihaleleri yapabilmekteydi. Yeni durum encümenin iş yükünde ciddi bir azalma meydana getirmiştir.

seçimi yapılınca kadar meclis görevinin, belediye encümeninin memur üyeleri tarafından yürütmesidir (5393/31). Böylesi durumlarda hizmetlerin aksamaması ve kesintisiz olarak sürdürülmesine imkan sağlayacağından dolayı (Belediye Kanunu Tasarısı, 2004: 15) ilk bakışta olumlu gibi görülebilen bu düzenleme, yürütülebilecek görevler yönünden hiçbir sınırlama getirmemiş olması bakımından eksiktir.

Bu başlıkta son olarak belediye idaresinin başı olan başkanın encümen kararlarına karşı sahip olduğu yetkileri üzerinde durulacaktır. Mülga kanunlar döneminde, büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye encümenin kanuna ve kamu yararına aykırı gördüğü kararlarının yürütmesini durdurarak, il idare kurullarınca incelenmesi için mahalli en büyük mülki amire gönderebilmekteydi. İl idare kurullarının alacağı kararlara karşı belediye başkanı ya da encümen, 15 gün içinde, Danıştay'a itiraz edebilmekte, Danıştay ise bir ay içinde karara ilişkin sonsözü söylemekteydi (1580/87). Yeni Belediye Kanunu'nda ise böyle bir uygulamaya yer verilmemiş, belediye başkanı ile encümen arasındaki uyumsuzluklarda sonsözü söyleme yetkisi belediye meclisine verilmiştir (5393/18). Bu düzenleme ile hem başkan karşısında encümen, hem de yerel halkın seçilmiş temsilcilerinden oluşan meclis güçlendirilmiş; ayrıca encümen kararları üzerinde bir idari vesayet denetimi teşkil eden olası idare kurulları incelemelerine son verilmiştir.

2.4. Nitelik ve İşlevleri

Encümen mülga kanunlar döneminde, diğer niteliklerine ilaveten belediyenin meclis dışındaki bir diğer karar organı (Nadaroğlu, 1986: 276, 316) olarak karşımıza çıkmaktaydı. Üstelik bu özelliği taşıyan büyükşehir belediye encümenlerinin belediye başkanı dışındaki tüm üyeleri atanmışlardan oluşmaktaydı. Bu durum gerek kabul ettiğimiz Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının özerk yerel yönetim kavramını düzenleyen 3. maddesine, gerekse de Anayasamızın yerel yönetimleri düzenleyen 127. maddesine ciddi bir aykırılık teşkil etmekte; yerel özerkliği ve yerel demokrasiyi zedelemekteydi. Zira her iki düzenlemenin sözü edilen maddeleri yerel yönetimlerin karar organlarının seçmenler tarafından seçilerek oluşturulmasını ilke edinmişlerdir. Bu durumun öncelikle ve ivedilikle düzeltilmesi gerekmektedir.

Yerel yönetim reformları, meclisleri belediyelerin mutlak karar organı yaparak, encümenin karar organı olma niteliğine son vermiş ve encümeni bir “danışma, koordinasyon ve yürütme organı” olarak düzenlemiştir. Gerçekten de encümenin görev ve yetkileri incelendiğinde; bunların, onu karar organı yapacak önemde ve

güçte olmadığı; ya meclisin aldığı kararları uygulamaya yönelik kararlar ya da meclisin karar almasını gerektirmeyen ikincil (tali) nitelikli kararlar alabildiği görülmektedir (Bozlağan ve Can, 2009: 220, 225).

Encümen danışma organı niteliğini, stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip meclise görüş bildirmek gibi görev ve yetkilerinden alırken (5393/34); koordinasyon organı olma niteliği ise daha çok fiili bir durumdur. Encümende bir araya gelen birim yöneticileri, bazı konuları encümenin diğer üyeleri ile paylaşma, görüş alış verişinde bulunma ve tartışma imkanına sahip olmaktadır (Bozlağan ve Can, 2009: 225).

Encümen işlevi bakımından ise, belli alanlarda kolektif sorumluluğa ve belediye başkanının idari sorumluluğunun/iş yükünün “kısmen” de olsa paylaşılmasına/azaltılmasına imkan veren bir “işlev” üstlenmektedir (Arıkboğa, 2008: 172).

2.5. Encümene Yönelik Güncel Tartışmalar

Encümene yönelik tartışma konularından biri encümenin halen bir karar organı olup olmadığına ve atanmış üyelerin bu organdaki varlığına ilişkindir (Bkz. Coşkun ve Uzun, 2005: 163; Parlak, 2005: 189; Ulusoy, 2005: 11; Derdiman, 2007: 15-17).^{*} Başka bir tartışma konusu encümenlerin başkan ve meclis dışında ayrı bir organ niteliğinde olup olmadığıdır. Bu bağlamda Ulusoy, encümene belediye başkanının başkanlık etmesi, başkanın aynı zamanda hiyerarşik astları konumunda olan bürokrat üyeler ile birlikte çoğunluğu oluşturması, gündemin başkan tarafından belirlenmesi vb. hususları göz önünde bulundurarak encümenin ayrı bir organ niteliği taşımadığını ve başkanın hiyerarşik bir astı konumuna indirgenildiğini ileri sürmektedir (Ulusoy, 2005: 12).^{**}

Başka bir tartışma konusu ise encümenlerin etkinliği ve işlevselliği üzerinedir. Arıkboğa, başkanın iş yükünün azaltılması ve paylaşılması noktasında encümeni yeniden yapılandırmak ve bu organın yürütmeye ilişkin görevlerinin yürütmenin bütünlüğünü bozmayacak şekilde nasıl artırılabileceğini düşünmek ihtiyacını dile getirmektedir. Zira encümenlerin özellikle büyük ölçekli belediyeler bağlamında

^{*} Bu konudaki değerlendirmelere “2.4. Encümenin Nitelik ve İşlevleri” başlığında yer verilmiştir. Ayrıca konuyu inceleyen Anayasa Mahkemesi de 24/01/2007 tarih ve E. 2005/95, K. 2007/5 sayılı kararında, yeni yapıda encümenlerin karar organı olmadığına hükmetmiştir.

^{**} Bu tartışma, Türk yerel yönetim sisteminin başkan-meclis modeli ve bu model içinde de güçlü başkan-meclis modeline dayanması (Türk yerel yönetim sisteminin dayandığı model ve diğer modeller ile ilgili bkz. Arıkboğa, 2008: 158-162) ile ilişkilendirilebilir.

İhtiyaçları karşılamaktan uzak bir organ olduğunu ve bunun da tek bir kuruldan ibaret olmasından kaynaklandığını belirtmektedir. Bu doğrultuda, encüme birlikte, konuya/hizmete odaklı farklı çalışma gruplarından ve icra kurullarından yararlanılması gerektiğini, bunların belediyenin farklı birimleri arasında ortak çalışma ve koordinasyon gerektiren konularda temel politikaların oluşturulmasına yönelik hazırlayıcı bir rol üstlenmesinin sağlanabileceğini söylemektedir (Arıkboğa, 2008: 172-173). Azaklı ve Özgür, encüme seçilmiş ve atanmışların sayılarının eşitlenmesi ve encümenin bazı yetkilerinin kısıtlanması ile encümenin demokratikleştiğini ve başkanın encüme üzerindeki etkisinin -yine hissedilmekle birlikte- azaldığını söylemektedirler. Belediye meclisi ihtisas komisyonları örneğindeki gibi, mahalle muhtarlarının, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları ve üniversite temsilcilerinin vb. görev alanlarıyla ilgili konuların görüşüldüğü encüme toplantılarına oy hakkı olmaksızın katılmalarını önermektedirler (Azaklı ve Özgür, 2005: 298, 306, 314).

3. SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemizde uzun süredir beklenen ve “reform” olarak adlandırılacak yerel yönetimlere ilişkin yeni yasal düzenlemeler 2004-05 yıllarında yapılabilmektedir. Bununla birlikte bu “reform”un beklentilere ne ölçüde cevap verdiği, etkileri, uygulamada karşılaşılan sorunlar, geliştirilmesi vb. konular tartışılmaya ve araştırılmaya başlanmıştır. Bu çalışma da bu tartışmalara büyükşehir belediye encümenleri özelinde katılmaktadır.

Zira, yeni düzenlemeler büyükşehir belediye encümenlerini oldukça etkilemiş ve önemli değişiklikler getirmiştir. Bunlardan en önemlisi, encümenlerin karar organı olma niteliğini kaybetmeleri, bir danışma, koordinasyon ve yürütme organı şekline dönüştürülmeleridir (Bozlağan ve Can, 2009: 220). Bugünkü hali ile encüme, başkanın idari sorumluluğunu ve bu bağlamda iş yükünü “kısmen” de olsa paylaşan ve azaltan bir organ görünümündedir. Ancak mevcut hali ile encüme, özellikle büyük ölçekli belediyeler bağlamında düşünüldüğünde ihtiyaca yeterince cevap verebilmekten uzaktır (Arıkboğa, 2008: 172). Bu durum -yukarıda sözü edilen- encümenin etkinliği ve işlevselliği üzerine yapılan tartışmaların, gerçekleştirilen “reform”un eksikliklerinin belirlenmesi ve daha da geliştirilmesi bakımından önemini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda encümenlere dair hayata geçirilebileceği düşünülen öneriler aşağıda sunulmaktadır.

Encümenin etkinlik ve işlevselliğinin artırılması bağlamındaki öneriler şunlardır: Encümenin danışma ve koordinasyon organı sıfatı etkinleştirilebilir ve canlandırılabilir. Büyükşehir belediye encümeninin üye sayısı büyükşehir

belediye nüfusu vb. kriterler kullanılarak kademeli olarak artırılabilir, encümen içinde alt kurullar oluşturulabilir.

Yerel demokrasi, katılım ve şeffaflık bağlamındaki öneriler şunlardır: Meclisin feshi vb. durumlarda encümenin memur üyeleri tarafından yerine getirilebilecek meclis görevleri sınırlandırılmalıdır. Encümende yerel halkın seçilmiş temsilcilerine yer verilerek yerel demokrasi ve katılım açısından gerçekleştirilen iyileştirme, siyasi partilerin ve bağımsızların meclisteki oransal ağırlıkları göz önünde bulundurularak encümende temsil edilmelerinin sağlanması ile daha da geliştirilebilir. Bununla paralel olarak, encümen üyelerinin gündem maddesi tekliflerinde başkanın uygun görüşü aranmaksızın, belediye meclislerine benzer bir şekilde, üyenin teklifi ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile gündem maddesi önerilip eklenmesi sağlanabilir. Böylece daha dinamik ve katılımcı bir yapı oluşturulabilir. Encümenin kararlarının -özellikle kurumsal web sitelerinden-halka duyurulması ile açıklık ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda ilerleme sağlanabilir.

Son olarak eklenmelidir ki, sunulan önerilerin hayata geçirilebilmesi için yeni bir yasal düzenleme ihtiyacı kendini gösterse de, önerilerden bazılarının (örneğin encümen kararlarının kurumsal web sitesinde yayınlanması) hayata geçebilmesi için ilgili yerel birim ve yöneticilerinin inisiyatifi ve tercihi yeterli olabilecektir.

KAYNAKLAR

Akbulut, Örsan. “Belediye Yönetimi: Belediye Meclisi-Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı”, içinde: Ayşegül Sabuktay, (Ed), Belediye Yönetimi. Ankara: TODAİE Yayınları, 2007, ss. 89-124.

Anayasa Mahkemesi, 24.01.2007, E: 2005/95, K: 2007/5 bkz.,
http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=2500&content, [26/11/2011].

Arıkboğa, Erbay. “Yerel Yönetimler ve Organları: Organlar Arası İlişkilerin Üç Boyutlu Analizi”, içinde: Recep Bozlağan ve Yüksel Demirkaya, (Ed), Türkiye’de Yerel Yönetimler. İstanbul: Nobel Yayınları, 2008, ss. 156-203.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı için bkz.,
http://www.avrupakonseyi.org.tr/antlasma/aas_122.htm, [26/11/2011].

Azaklı, Sedat ve Hüseyin Özgür. “Belediye Organları ve Organlar Arası İlişkiler: Başkan, Meclis ve Encümen”, içinde: Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik,

(Ed), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1: Reform, Ankara: Nobel Yayınları, 2005, ss. 297-319.

Belediye Kanunu Tasarısı (2004) için bkz., <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1038.pdf>, [26/11/2011].

Bozlaşan, Recep ve Aynur Can. “İl Özel İdarelerinde Valinin Yürütme Organı Olması Sorunu ve Bir Çözüm Önerisi”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Öneri Dergisi. 8:32. 2009, ss. 217-232.

Coşkun, Bayram ve Turgay Uzun. “İl Özel İdaresi’nde Yeniden Yapılanma”, içinde: Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, (Ed), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1: Reform, Ankara: Nobel Yayınları, 2005, ss. 157-174.

Derdiman, R. Cengiz. “İl Özel İdaresi Kanununun Uygulanmasında Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, içinde: Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, (Ed), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-2: Uygulama, Ankara: Nobel Yayınları, 2007, ss. 3-24.

Mülga 1580 sayılı Belediye Kanunu için bkz., <http://www.khgm.gov.tr/mevzuat/kanun/belediyekanunu.htm>, [26/11/2011].

Mülga 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun için bkz., <http://www.hukuki.net/kanun/3030.15.text.asp>, [26/11/2011].

Nadaroğlu, Halil. Mahalli İdareler, İstanbul: met/er Matbaası, 1986.

Parlak, Bekir. “Tarihi Perspektifte ve Reform Sürecinde İl Özel İdareleri”, içinde: Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik, (Ed), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1: Reform, Ankara: Nobel Yayınları, 2005, ss. 175-200.

T.C. Anayasası için bkz., http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf, [26/11/2011].

Ulusoy, Ali (2005). Yerel Yönetimlere İlişkin Yeni Yasal Düzenlemelerin Değerlendirilmesi, www.law.ankara.edu.tr/dosyalar/dersnotlari/deress.doc, [26/11/2011].

Yürürlükteki Kanunlarının güncel halleri için bkz., <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>, [26/11/2011].